

At skabe rum for fællesskab

- *Den vigtige skolestart*

Synopsis udarbejdet af:

Elisabeth Sørensen

James Bjørnholdt

Trine Schousen

Gøsselskolen 2017

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side:
INDLEDNING	2
PROBLEMFORMULERING	3
TEORI	
Fællesskab og deltagelse	4
Den gode skolestart – og det de voksne må have for øje	5
Børnenes deltagelsesmuligheder	5
Fællesskabsskabende organisering	6
DISKUSSION	
Astrid Gøssels metodik som fællesskabsskabende?	7
Hvor er legen i børnehaveklassen?	8
Hvordan vægtes skolens praktiske musiske fag? – Mål eller middel?	9
PRAKSIS	
Fællesskabsskabende aktiviteter i praksis	11
KONKLUSION	11
PERSPEKTIVERING	12
LITTERATUR	13
BILAG	

INDLEDNING

Når danske børn begynder i skole, begynder stort set alle i børnehaveklassen. Det er således i børnehaveklassen at klassefællesskabet grundlægges og konstrueres – det fællesskab, der skal danne ramme omkring en stor del af børnenes liv og læring gennem hele deres skoletid.

Børnene kommer fra forskellige institutioner med forskellige tilgange og metoder, forskellige kulturer og traditioner. De kommer fra forskellige fællesskaber til ét nyt fællesskab der endnu ikke er blevet til, et fællesskab der skal etableres sammen med voksne og andre børn, som de oftest ikke kender i forvejen.

“Når børn starter i skole, splittes fællesskaberne fra børnehaverne op. Dette er et grundvilkår og det er noget de voksne i skolen skal arbejde målrettet med, da forskning viser, at konflikter i det sociale børneliv kan få betydning for børnenes muligheder for at deltage i skolens faglige undervisning og indhold.”¹

Stig Brostrøm som forsker i overgangen fra børnehave til skole samt i skolestart peger, ligesom den internationale forskning på skolestart, på, at den allerførste skoletid er en særlig vigtig tid. De store og voldsomme forandringer, overgangen fra børnehave til skole byder på, kan føre til usikkerhed og nervøsitet hos nogle børn. De børn der finder sig godt tilrette i klassen opnår i højere grad skolemæssig succes – at have det godt er fundamentalt for børnenes trivsel, læring og udvikling: *“Gode kammerater og evnen til at få venner er afgørende for, hvor godt børn fagligt klarer sig i skolen”²*

Et stort antal lærere har indenfor de sidste par år sagt deres stillinger op. Der blev i sommer lavet en undersøgelse af hvorfor, og her viste konklusionen, at *“netop den sociale side af lærerarbejdet er en central del af kerneopgaven, fordi trivsel og gode relationer eleverne indbyrdes er en forudsætning for, at lærerne kan lykkes med den faglige undervisning. Men målstyringen gør, at tiden er øremærket til noget andet”³*.

Den sociale side af lærerarbejdet er således underprioriteret, ikke på grund af uvilje fra lærernes side, men på grund af manglende tid og mere målstyring.

1 Forsker Anja Stanek, Danskernes Akademi (film)

2 Stig Brostrøm, Danmarks Lærerhøjskole

3 Nanna Vaaben m.fl. Kronik: “Lærerne stopper, når tilliden er væk”, Politiken 19/5 2016

Tilbage i I 2006 blev Folkeskolens formålsparagraf ændret på en række fundamentale punkter. Hvor formålsparagraffen tidligere sigtede mod kundskaber og færdigheder der medvirkede til elevens alsidige og personlige udvikling, er den nu formuleret således, at den retter sig mod elevens lyst til at videreuddanne sig - mindre dannelse, mere (formel) uddannelse.

Med virkning fra august 2014 trådte så en ny folkeskolereform i kraft, der indebar længere skoledage med flere timer i dansk og matematik, samt tidligere sprogundervisning, men også en ambition om 45-minutters bevægelse hver dag.!

De vilkår og betingelser børn således møder, når de starter i skole er præget af mere formel læring til fordel for arbejdet med dannelse, sociale kompetencer og det at være sammen i et forpligtende fællesskab.

Vi er interesserede i at finde argumenter for at arbejde med klassefællesskabet og undersøge om og hvordan de lærere og pædagoger som sætter rammen for en god skolestart kan bruge Astrid Gøssels metodik til, i løbet af de første måneder af et klassefællesskabs tilblivelse, at arbejde for, at alle børn i klassen føler en indre tilpasning til livet i børnehaveklassen, at de har det godt, også når man medtænker fællesskabets præmisser: at rammen er skole, at formålet er læring, og at børnene ikke nødvendigvis har tilvalgt fællesskabet.

Vi er ud fra ovenstående betragtninger, kommet frem til følgende problemformulering:

PROBLEMFORMULERING

Hvordan kan musik, leg og bevægelse med udgangspunkt i Astrid Gøssels metodik medvirke til at grundlægge et nyt fællesskab ved skolestart i børnehaveklassen?

TEORI

Fællesskab og deltagelse

Lektor på Institut for Psykologi Anja Hvidtfeldt Stanek har fulgt en gruppe børn i deres færd fra tre forskellige børnehaver et halvt år inden skolestart og ind i den samme børnehaveklasse og videre i SFO og 1. Klasse. Det er blevet til en ph.d.afhandling og på baggrund af observationer, interviews m.m. har hun lavet analyser ud fra børnenes perspektiver med henblik på at afdække hvilken betydning fællesskaber har for børn, når de starter i skole samt hvilke praksisser og strukturer, der eksisterer i børnehaver og skoler i arbejdet med skolestart. Vi har mange ord for fællesskab, der alle henviser til, at vi er sammen om noget, at vi deler noget med hinanden fx interesse, holdning, religion, sprog mm. Der er valgte fællesskaber - nogle man melder sig ind i og måske ud af igen, og der er tillagte fællesskaber – dem man er født ind i eller på anden måde 'placeret i' fx i skolen. I de mange forskellige fællesskaber børn indgår i, deltager de i forskellige positioner, som igen giver forskellige muligheder bl.a. for at deltage. Det kan være sociale og biologiske forhold, og det kan være betingelser som børnene skaber for og med hinanden i fællesskabet. Navnlig sidstnævnte står hos Stanek som noget helt centralt: *"Børn udvikler sig gennem deltagelse – de tager del i forskellige sociale sammenhænge, og ved at tage del er de med til at skabe disse sammenhænge."*⁴ På denne måde udgør børn fundamentale betingelser for hinanden, hvor de kan åbne og lukke for deltagelse for hinanden.

Det betyder grundlæggende, at mennesker er sociale væsener, der handler aktivt i og med den verden de befinder sig i, og de gør det sammen med andre. Historisk set har man i psykologien fokuseret mest på individet og anset den kontekst individet befinder sig i for at være en fejlkilde, men her er det altså afgørende netop at have blik for konteksten.

Børnefællesskaber kan sættes lig med 'børns fælles skaben' og her menes; dét børnene

---

4 Anja Stanek "Børns fællesskaber og fællesskabernes betydning" side 15

sammen får skabt i skolen. Det gælder dynamikker og mønstre, skrevne og uskrevne regler samt spilleregler for samvær. I denne forståelse bliver det væsentligt at børnene får mulighed for at skabe noget sammen, for at skabe fællesskaber.⁵

Den gode skolestart – og det de voksne må have for øje

Det skolestartende barn beskrives ofte som værende i en helt særlig 'tilstand' hvor evnen til at betages forenes med fornuft, videbegærlighed og begyndende logisk tænkning, hvilket typisk gør barnet meget motiveret for læring. Alle disse komponenter gør også barnet meget modtagelig og følsom overfor de betingelser det får, når det starter i skole. For barnet drejer det sig om at *"vikle sig ud af børnehaven og ind i skolen uden at miste sig selv undervejs"*.⁶

Man taler om forskellige opfattelser af det skolestartende barn og tendensen ude på skolerne er mange steder, at man retter opmærksomhed mod målet, hvorved man ikke medtager de kompetencer og erfaringer barnet bringer med sig fra børnehaven. Man starter så at sige forfra og børnene skal i høj grad tilpasse sig skolen frem for at skolen tilpasser sig barnet. Derudover har vi alle erfaringer med, at man har fokus på de praktiske sider af skolestart fx at kunne klare et toiletbesøg selv, huske hvor madpakken skal være og andet i den dur. *"Al forskning peger dog på, at det er den sociale side af udviklingen, der har størst betydning i forhold til hvordan skolestarten forløber og for barnets egen oplevelse af sig selv i skolen. Evnen til at danne relationer, til at kommunikere, at klare sig ud af problemer og at stole på sin egen formåen i den sammenhæng, er således helt afgørende for en god skolestart. Samtidig ved vi også, at en følelse af "velbefindende" i skolestarten er langtidsholdbar, dvs., at børn som får en god skolestart typisk fortsætter med at befinde sig godt i skolen – hvilket indebærer gode odds for at klare sig godt også senere i livet."*⁷

Fra Staneks analyseperspektiv, ser det ud til at *"børns erfaringer fra deltagelse i børnefællesskaber er det betydningsfulde, som børn bringer med sig ind i skolen."* (Stanek s. 275).

---

⁵ Børnefællesskaber og det pædagogiske arbejde i skolen, Stanek, Danskernes Akademi

⁶ Inge Schoug Larsen "At vikle sig ud af børnehaven og ind i skolen" KVAN nr. 87, 2010

⁷ "At vikle sig ud af børnehaven og ind i skolen" side 25

Børnenes deltagelsesmuligheder

Det at have deltagelsesmuligheder står som noget centralt i Staneks ph.d.afhandling. Som tidligere beskrevet, udgør børn betingelser for hinanden, men det er i høj grad de strukturer, som de voksne omkring børnene skaber, der har en stor betydning for adgangen til de forskellige fællesskaber.

Det er derfor vigtigt, at være bevidst om, at det er de voksne, der kan strukturere børns muligheder for at *”skabe relationer, samspil, relevans og eventuelle venskaber sammen... De voksne udgør på flere forskellige måder børnenes inspiration, ressourcer og betingelser for disse”*.⁸ Det er samtidig vigtigt, at de voksne har blik for børnenes perspektiv.

Højholt, Røn Larsen og Stanek peger på, at ved fælles aktiviteter kan man ændre dynamikker mellem børn og skabe nye muligheder. De voksne kan skabe et rum, der *”giver børnene nye muligheder for at vise nye sider af sig selv, der gør dem attraktive for de andre børn”*⁹.

Når det fælles bliver engagerende kan man finde løsninger, forene interesser, forbinde ideer og udvide legen. Læringsperspektivet bliver i den sammenhæng at kunne læse andre mennesker, reflektere andre deltageres perspektiver. Der opstår fælles kreativitet og indforstået samarbejde. Forskerne fremhæver igen den voksnes rolle og det faktum, at alle må være med i en voksenstyret leg.

Fællesskabsskabende organisering

Helt konkret har Højholt, Røn Larsen & Stanek fundet frem til følgende områder, hvor man kan arbejde målrettet med fællesskab:

- inddragelse gennem fælles situationer
- skabe muligheder for at børnene kan opleve og skabe noget sammen
- bringe børn i fokus og på denne måde arbejde med positioner
- arbejde med grupperinger

---

⁸ Højholt m.fl. “Børnefællesskaber - om de andre børns betydning. At arbejde med rummelighed og forældresamarbejde” s. 50-51

⁹ “Børnefællesskaber - om de andre børns betydning. At arbejde med rummelighed og forældresamarbejde” s. 68

- sørge for at børnene kan opdyrke et bredere og mere personligt kendskab til hinandens livsverdener
- lege fælleslege
- markere fællesskabet

DISKUSSION

Astrid Gøssels metodik som fællesskabsskabende?

Det er netop indenfor ovenstående områder, at vi kan se netop Astrid Gøssels metodik være en brugbar måde at arbejde med deltagelsesmuligheder i et nyt fællesskab.

Da Astrid Gøssel tilbage i 1930'erne begyndte sit musikalske arbejde med småbørn, var det uden fortilfælde. Før da havde musik været ét, bevægelse noget andet og pædagogik noget helt tredje. (Og for alle tre områders vedkommende i en autoritær ramme).

Med Gøssel kom det til at handle om et helhedssyn i "den ledede og motiverede bevægelsesleg" med udgangspunkt i børnene. Gøssel formulerede aldrig selv en decideret "metode", om selve Gøssel-gymnastikken sagde hun, at "det er en arbejdsmåde - ikke et øvelsessystem", og dét, at der er mulighed for at videreudvikle den metodiske ramme, er nok i høj grad årsag til, at Gøssel stadig er aktuel i dag.

I sit barnesyn og i sin anerkendende tilgang til børns virksomhed er der hos Astrid Gøssel en helt særlig og kompromisløs holdning til barnets status som selvstændigt skabende individ og en stor tillid til, at barnets udvikling, under forhold der tillader en fri og uhindret virksomhed, gør det i stand til bedre at sætte sig ind i andre kulturers musik.

Sætter man Astrid Gøssel ind i en historisk kontekst, dette, at hendes tanker er opstået imellem de store verdenskrige, aner man, lige som hos ikke bare pædagogiske tænkere, men tillige hos kunstnere og filosoffer, at krigen med dens masseødelæggelsesvåben frembragt af moderne teknologi har bragt verden til ophør. Der må tænkes nyt.

For Gøssel kommer det måske til udtryk i hendes overbevisning om, at børn skal producere ikke reproducere. Og hendes tillid til, at barnet med mulighed for en fri udvikling drevet af

egen virketrang bedre kan opnå indsigt i andre kulturers musik, kan måske forstås som en analogi til fællesskabet. Udvikler man sig i overensstemmelse med sig selv, udvikler man sig til et menneske der *vil* andre mennesker.

Også Gøssels interesse for jazzmusik kan tænkes at have fællesskab og frihed som tema.

I jazzen, og måske især i den tidlige jazzmusik "Hot Jazz" var der stor frihed indenfor visse rammer. Ud fra en grundmelodi improviserer musikerne på skift over et antal takter, hvorefter man falder ind i en understøttende rolle igen. Helt som i mange Gøssel-inspirerede rammelege.

Når man tilgodeser fællesskabet, beskærer man ikke nødvendigvis individets muligheder.

Der er ikke noget modsætningsforhold.

Beskrevet hos Lise Ahlmann er det enkelte barns udvikling i fokus, dog ligger fællesskab og deltagelse implicit i Gøssels metodik, i og med at bevægelseslegene er fælles-lege med børnene som medskabere. Improvisation og imitation er lig med individ og fællesskab.¹⁰

Lis Holm har mere direkte sat ord på det fællesskabsskabende ved Gøssels metodik. Hun forklarer ud fra egne erfaringer med Gøssels arbejde, at "*det individuelle skete i et fællesskab med de andre på holdet... et orkester*". Det handlede også om børnenes sociale udvikling, deres kreativitet samt lyst og mod til at udfolde sig, skriver Lis Holm under overskriften "*Gøssel er stadig forud for sin tid*".¹¹

Vi har i bilag 1 i oversigtsform opridset en lang række områder, som vi mener, kan være positive effekter hos børn, når de indgår i gode børnefællesskaber.

Hvor er legen i børnehaveklassen?

Når man følger skoledebatten i medierne og blandt skolefolk såvel som forskere, får man indtryk af – som vi også skitserede indledningsvis – at alt handler om det boglige. Griber man derimod til Fælles Mål, er der et andet fokus.

Fælles Mål er de nationale mål for, hvad eleverne skal lære. Det er Undervisningsministeriet, der udstikker rammerne, og Fælles Mål for de enkelte fag (faghæfterne) omfatter forskellige kompetenceområder, som undervisningen skal bygges op omkring.

---

¹⁰ Jf. Lise Ahlmann "Bevægelse og Udvikling" 2012

¹¹ Lis Holm "Gøssel er stadig forud for sin tid"

Børnehaveklassen har sit eget faghæfte og undervisningsindholdet er ikke fagopdelt men inddelt i seks temaer: sprog, matematisk opmærksomhed, naturfaglige fænomener, kreative og musiske udtryksformer, krop og bevægelse samt engagement og fællesskab.

Børnehaveklassen skiller sig ud fra skolens øvrige klassetrin; det er et overgangsår mellem daginstitution og skole, og faghæftet for børnehaveklassen er gennemgående præget af et fokus på legen og også dannelsen af sociale fællesskaber.

”Leg skal udgøre et centralt element i undervisningen med vægt på legens egenverdi og læring gennem leg og legelignende aktiviteter”. (Fagformål §2)

”Eleverne skal i børnehaveklassen udvikle lyst og engagement til og motivation for at beskæftige sig med skolens indhold, sociale fællesskab og særlige arbejdsformer”.

(Fagformål §3)¹²

Der er altså – på papiret – et godt udgangspunkt for at bruge tid på sociale kompetencer og den legende tilgang. Og det kan undre, at virkeligheden mange steder en helt anden.

Det er også interessant, at stort set alle folkeskoler kalder deres børnehaveklasse for 0.klasse og at skemaerne er fulde af dansk og matematiktimer, når nu faghæftet foreskriver, at der ikke er fagdelt undervisning i børnehaveklassen.

Hvad angår de 45 minutter daglige bevægelse i børnehaveklassen, så er det tænkt som et gennemsnit, der beregnes over et skoleår. ”Bevægelse” er ikke et decideret fag i skolen og har derfor ikke sit eget faghæfte. Men læser man om reglerne for bevægelse fremgår det, at formålet er at *”fremme elevernes sundhed, trivsel og koncentration”*. Fraværet af glæde og lyst til at bevæge sig som noget der kan give livskvalitet, er påfaldende. Det såkaldte ‘bevægelsesbånd’ fungerer mere som et afbræk fra den øvrige faglige undervisning og med tanke på at børnene bedre kan klare den længere skoledag. Men kunne det i højere grad være et både og? Bl.a. ud fra den betragtning, som Inger Barker Jørgensen her formulerer: *“At hoved og krop hænger sammen er en forudsætning for, at man kan føle sig ”hjemme i sig selv” og dermed have lyst og mod og energi til at give sig i kast med ny læring”*¹³

Hvordan vægtes skolens praktisk musiske fag? - Mål eller middel?

I den aktuelle skoledebat, begrundes de praktisk musiske fags berettigelse ofte ud fra andre fag eller områder.

---

12 Jf. Faghæfte for Børnehaveklassen

13 ”Gøsselgymnastikken og dens baggrund” s. 13, Inger Barker Jørgensen, Musik- og bevægelseskultur i udvikling, 2001

Hjerneforskeren Kjeld Fredens har i forskellige udgivelser rettet kritik af musik som et "pausefag" med lav status i skolens fagrække, og argumenterer for at arbejde med musik og bevægelse i skolen, bl.a. fordi *"Musik er idræt for hjernen. Grundlaget for al faglig udvikling er to fag; og det er musik og idræt. Det kan dokumenteres, så det brager. Musik er hjernegymnastik og kan både hjælpe på indlæring og inklusion"*.

Fredens beskriver hvordan musik sætter gang i både højre og venstre hjernehalvdel og varmer hjernecellerne op, så de er klar til fx indlæring i andre mere boglige fag. Han forklarer også at musik desuden kan styrke inklusionen i skolen, idet musik (rytme og puls) udvikler tidsopfattelsen, som igen er nødvendig for udviklingen af arbejdshukommelsen, hvorigennem vi tilegner os både de sociale færdigheder og viden. *"Gevinsten er øget social kompetence, mere selvtillid og mindre aggressivitet"*.

Idrætsfaget beskriver han også som særlig vigtigt, bl.a. fordi netop bevægelse aktiverer nye hjerneceller i den del af hjernen, der har betydning for at lære. Og desuden kan bevægelse få flere drenge med på "skolevognen."¹⁴

De praktisk musiske fag har en lang historie som skolefag (omend i forskellige udformninger), men specielt musik har igennem de seneste år oplevet sig som reduceret til "pausefag" og middel for de boglige fag, som her hos Fredens, hvor videnskaben og fagenes transfer-effekt vægtes.

Som musiklærere og kommende Gøsselpædagoger kunne vi ønske os et større fokus i den offentlige debat og i skoleverdenen på egenværdien i musik såvel som bevægelse.

Faghæfterne for de praktisk musiske fag, beskriver netop fagene som FAG med særegne kundskaber og færdigheder, der skal læres. Fagene fremstår med en egenværdi; det de kan i sig selv. Men også med vægt på kompetencer som ligger uden for selve det fagfaglige, fx nævnes det at indgå i og føle sig som et fællesskab hos både musik og idræt.

Johanne Hempel giver en vigtig begrundelse for musikfaget som mål i sig selv, når hun siger:

"Vi skal lave musik, fordi det er musik, og ikke fordi det udvikler andre ting. Men jeg tror på, at når man beskæftiger sig med musik, så arbejder man også med kognition. Dermed udvikler man også andre ting som formforståelse og lydhørhed. Men jeg synes aldrig,

---

¹⁴ Kasper S. Andersen "Hjerneforsker: Musik er den faglige udviklings fundament", Folkeskolen, Juni 2012 og Mette Klingsey 'Hvis den gode elev er en lydige pige, går kreativiteten tabt', Dec.2010

*argumentet skal være, at vi skal spille musik for at blive bedre til at læse eller lave matematik. Vi skal gøre det, fordi musik giver livskvalitet. Det er et enestående udtryksrum, som udtrykker det at være menneske på en anden måde end dansk og matematik. Det er en del af vores vokabular, som vi ikke bare skal glemme”.*¹⁵

Det Hempel på smuk vis beskriver her, er egenværdien og den læring og livskvalitet, der ligger i arbejdet med det praktisk musiske område.

Midt imellem mål og middel tænkningen, ligger et argument for de praktisk musiske fag som værende fællesskabsskabende. Dette vil vi udfolde i beskrivelsen af de valgte praksiseksempler i bilag 2 - og ikke mindst i den praktiske del ved fremlæggelsen.

PRAKSIS

Fællesskabsskabende aktiviteter i praksis

Vi har valgt i den praktiske del *ikke* at udarbejde et decideret rytmik-forløb sat ind i en rammeplan. Vi er fortalere for, at man i skolen inkorporerer praktisk musiske elementer i løbet af en skoledag/skoleuge, dér hvor det passer ind (sometider improviseret), fremfor kun at tænke leg, musik og bevægelse ind i fx et 45 minutters dagligt forløb.

Der er allerede et stort fokus på særligt bevægelsesmæssige aktiviteter i den fagdelte undervisning. Formålet er her typisk at øge eleverne motivation og koncentration omkring det faglige.

Lise Ahlmann nævner følgende udviklingsområder, det er vigtigt at støtte igennem bevægelseslegene:

- Motorisk udvikling
- Sanseudvikling
- Åndedræt og Kondition
- Socialt samspil og indbyrdes kommunikation
- Rytmisk/Musikalsk udvikling
- Fantasi og forestillingsevne, problemløsning og kreativitet
- Koncentrationsevne
- Afspænding

Vi vil i den praktiske del give eksempler på rammesange/lege, hvor ”socialt samspil og indbyrdes kommunikation” er i fokus som det primære formål. Dog vil der naturligvis være flere af områderne, der kommer i spil i de enkelte lege.

---

¹⁵ Erik Lyhne “Plads til legehumør” interview med Ulla Hempel og Annli Falk, Dec. 2015

I bilag 2 oplistes/beskrives udvalgte eksempler ganske kort. Disse vil vi

KONKLUSION

Vigtigheden af, at de voksne tager ansvar for og arbejder bevidst med klassefællesskab og deltagelsesmuligheder, er ikke til diskussion, når man orienterer sig i Staneks (m.fl.) argumenter.

At eleverne bliver hjulpet godt på vej fra børnehave til skole er netop et af børnehaveklassens vigtigste mål. Det er ikke kun i tiden op til skolestart, at dette arbejde skal gøres, men derimod skal der lægges energi i dette i skolen.

Dette fordi det har stor betydning for både børnenes trivsel og selvopfattelse og for deres faglige formåen - og ikke mindst deres mulighed for at udvikle sig både personligt og fagligt.

Det er derfor godt givet ud, selvom det her og nu "stjæler" tiden fra andre (fx mere boglige) færdigheder og kundskaber.

Der hvor Stanek peger på, at man kan arbejde målrettet på fællesskabet, er (som vi ser det) lige der, hvor Gøssel metodikken har sit arbejdsfelt: I de fælles situationer, hvor eleverne kan opleve og skabe noget sammen, lege fælleslege, lære hinanden bedre at kende, gruppere og bringe de enkelte i fokus. Dette i en legende, musikalsk og bevægelsesorienteret ramme, som er motiverende for eleverne, og hvor der er elementer de kender andre steder fra.

Med Gøssels metodik kan det praktisk musiske bruges både som mål; i og med sin "learning by doing" tilgang til de musikalske og kropslige færdigheder, og som middel; fx for at kunne klare de længere skoledage.

Men det er især som fællesskabsskabende aktiviteter, at vi mener, at Gøssels metodik burde have langt større udbredelse i folkeskolen, end det er tilfældet. Vi har i arbejdet med synopsisen fået bekræftet, at der er et misforhold mellem dét der lægges vægt på i skolestarten, og dét der *bør* lægges vægt på.

Vi vil påstå, at hvis man udskifter de 45 minutters daglige "bevægelse" fra Just Dance og løbelege til Gøssel'sk rundkreds og den ledede og motiverede bevægelsesleg, så har man et godt udgangspunkt for at hjælpe eleverne til rette i fællesskabet og skoleverdenen, og derudover give det enkelte barn følelsen af at have en plads og stemme.

PERSPEKTIVERING

Med følgende spørgsmål ønsker vi at perspektivere synopsisens problemfelt i en fælles diskussion med vores medkursister:

- Hvilken vej blæser vinden?
- Barrierer - Forældrenes rolle, skolens kultur m.m.
- Hvordan får man kollegerne med?
- Hvilke betydninger har pædagogers praksis (i børnehave og skole) for etableringen af fællesskaber både blandt børn og voksne?
- Hvad fordrer et professionelt arbejde med børnefællesskaber af de voksne i forhold til at samarbejde om det?

LITTERATUR:

Bøger:

Ahlmann, Lise (2012), "Bevægelse og udvikling", Hans Reitzels forlag

Kirk red., Elsebeth (2003) "Musik og pædagogik", Forlaget Modtryk

Højholdt, Charlotte, Larsen, Maja Røn & Stanek, Anja Hvidtfeldt (2014), "Børnefællesskaber - om de andre børns betydning. At arbejde med rummelighed og forældresamarbejde".

København: Forlaget Børn & Unge

Lyhne, Erik (2004), "Musik med mening", Forlaget Lyren

Stanek, Anja Hvidtfeldt (2011), "Børns fællesskaber og fællesskabernes betydning - analyseret i indskolingen fra børnehave til 1. klasse og SFO", en ph.d.-afhandling fra Ph.d.-programmet i Hverdagslivets Socialpsykologi, Institut for Psyk. og Udd.forskning, RUC

Artikler:

Andersen, Kasper S. (2012) "Hjerneforsker: Musik er den faglige udviklings fundament", Folkeskolen

Holm, Lis (2001), "Gøssel er stadig forud for sin tid", Musik- og bevægelseskultur i udvikling, Gøsselskolen 25 år 1976-2001, Gøsselforeningen

Jørgen, Inger Barker (2001), "Gøsselgymnastikken og dens baggrund", Musik- og bevægelseskultur i udvikling, Gøsselskolen 25 år 1976-2001, Gøsselforeningen
Larsen, Inge Schoug (2010), "At vikle sig ud af børnehaven og ind i skolen - nogle udviklingspsykologiske betragtninger", KvaN nr. 87, august 2010, 30. årgang, Tidsskrift for læreruddannelse og skole

Klingsey, Mette (2010) 'Hvis den gode elev er en lydig pige, går kreativiteten tabt', Information

Lyhne, Erik (2015) "Plads til legehumør - Interview med Annli Falk og Johanne Hempel", Dansk Sang

Jørgensen og Kristensen (1982), "Bogen om Gøssel", Gyldendal
Jørgensen, Per Schultz, "Individ og fællesskab - Kvan 85", (2006), KvaN

Hjemmesider:

EMU Danmark Undervisningsportal - Fælles Mål: <http://www.emu.dk/omraade/gsk-l%C3%A6rer>

Film:

"Børnefællesskaber og det pædagogiske arbejde i skolen" (2013), Stanek, Serie: Danskernes Akademi, DR

BILAG 1

Mod

BILAG 2

Fællesskabsskabende aktiviteter i praksis – Udvalgte eksempler:

Eksempel 1)

Aktivitet: (Navneleg) ”Ulla Bulla Kalle Valle Vulla Kalle Valle Ve Kop Te Kop Tulla”
(Forfatter ukendt)

Kort beskrivelse: Generelt kan man sige om navnelege, at det er her alle børn på skift får lov at komme i centrum, børnene bliver opmærksomme på hinanden, de øver sig i at kunne hinandens navne (hvis det er helt nye bekendtskaber) og en navneleg fx i starten af en skoledag, giver anledning til snak om; hvem er her i dag, mangler vi nogle kammerater o.l.

Der findes meget forskelligartede navnesange, som man kan veksle imellem, og som er egnede til forskellige kontekster. Denne lille navneremse, er sjov at sige, når man kan den, og høre hvordan den ændrer sig, når man skifter navnet ud. Erfaringen er, at børnene ofte gerne vil høre/sige den igen og igen og bliver nysgerrige overfor at prøve den med forskellige egennavne. Den er samtidig kort, har en god grundpuls og kan udføres både stående, siddende og liggende.

Eksempel 2)

Aktivitet: ”Hej Hej Hej” (Tekst/Musik: Anna Bohm og Manner Peschcke-Køedt, 2014)

Kort beskrivelse: Denne rammesang stammer fra materialet ”Lige i Øret” udgivet af Danske Sang i 2014. Vi har den med dels fordi den er et eksempel på, at der stadig laves helt nye rammesange, hvor Astrid Gøssel og Berhard Christensen er eksplicitte forbilleder. Selve rammesangen indeholder forskellige elementer:

Et synge/bevægelses-stykke à Her kan børnene være medbestemmende/medskabende og der er ingen facit over bevægelserne. (Man kan danse, som man selv vil :o)

Et klappestykke à Her er klappene formfaste. Børnene klapper sammen to og to hvilket kræver samarbejde.

Et snakke-stykke à Her kan børnene(stadig to og to) svare på spørgsmål som fx Hvad hedder du? Hvad er din yndlingsfarve? Hvad har du spist til morgenmad?

Børnene skifter partner efter hver rundgang, og får dermed klappet og snakket med flere af de andre børn på tomandshånd. Måske opdager de nye ting, de har tilfælles? Måske griner de sammen af forskellene? De lærer i hvert fald ting om hinanden, som man også kan tale om i plenum efterfølgende. Børnene kan selv være med til at bestemme/finde på, hvad man kan spørge hinanden om i snakkestykket. Der er i moderne afsat en bestemt periodisk ramme til snakkestykket (6 takter + to til at afslutte), men dette kan den voksne sagtens udvide, og variere fra vers til vers, på samme måde som teksten kan varieres. Rammesangen her, kan spilles på klaver eller på trommer. Vi mener også, det er oplagt at lave sangen som sammenspil.

En umiddelbar ulempe ved denne rammesang er, at den kan være opfattende at introducere. Her tænker vi, at en løsning kan være, at børnene starter med at lære klappestykket separat som en lille sjov klappeleg i sig selv. (Denne beskrives i eksempel 3)

Eksempel 3)

Aktivitet: (Klappeleg) ”Hej hej hej # du er sej # sig mig nu # hvor klapper du”
(Videreudvikling af ”Hej hej hej”)

Kort beskrivelse: Alle står i en rundkreds. Klappe-verset introduceres og alle klapper til. Herefter kan børnene på skift byde ind med ideer til, hvor man nu ska klappe verset. Fx på hovedet, på lår, på hinandens lår, på numse, i gulvet osv...

Klappelegen kan udføres mere eller mindre voksenstyret. Man kan fx også (inspireret af "En Tossesang") efter hvert vers råbe "Har vi klappet i hænderne?" "Jaa" osv...

Klappelegen kan også leges (af ældre børn) to og to, hvor man står overfor hinanden, og på skift udfordrer hinanden med imitation af improviserede rytmer. Her udskiftes sidste linje i "klappeverset" til "hvad klapper du", hvorefter der klappe-improviseres.

Vi vil til fremlæggelsen præsentere yderligere et antal ideer og rammesange/rammelege, som vi mener på forskellig vis kan være relevante i arbejdet med fællesskabsdannelse, identitet og deltagelse.

Det bliver nogle af følgende:

Navnedansesang

Dagens bevægelse

Jeg vil gå til nærmeste bazar

Nu skal vi allesammen dansekobles

Trold op af æske

Oen doen deen (fingermotorik, remse)

Cirkusdyrene

Lege, hvad skal vi lege

Nu skal vi alle sammen danse

Vi er allesammen vilde / Spille sammen

Her kommer vi

Boldleg + Hvad farve har du på

Fisker fisker

...

Faldskærmslege

Fri dans

Legebank

Børneyoga /Mindfulness

Massage

Menneske Memory